

2017-05-24
M2017/01378/R**Miljö- och energidepartementet****Naturvårdsverket**
106 48 Stockholm

Uppdrag att utreda förbud mot utvinning av uran

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Naturvårdsverket att utreda hur ett förbud mot utvinning av uran bör utformas. Utredningen ska också ta ställning till om det behövs särskilda bestämmelser avseende när uran skulle kunna utvinnas som biprodukt vid utvinning av andra mineral. Naturvårdsverket ska även utreda konsekvenserna av ett eventuellt förbud mot prospektering av uran.

Naturvårdsverket ska redovisa uppdraget till Regeringskansliet (Miljö- och energidepartementet) senast den 15 september 2017.

Bakgrund

Uran används som bränsle i kärnkraftverk. Kärnkraft finns i dag i ett 30-tal länder och utgör omkring tolv procent av världens elproduktion. 2015 stod kärnkraften för omkring en tredjedel av Sveriges elproduktion.

Brytning av uranmalm sker i dag i ett 20-tal länder där Kazakstan, Kanada och Australien tillsammans står för ca 60 procent av produktionen. Det förekommer i dag ingen utvinning av uran i Sverige. Sverige importerar 1500–2000 ton uran varje år från Kanada, Australien, Ryssland, Namibia och Kazakstan till reaktorbränsle i de svenska kärnkraftverken.

Några av världens största kända urantillgångar finns i Sverige. Majoriteten av fyndigheterna är dock i form av lågradiga mineraliseringar som bedöms som okonventionella, dvs. inte ekonomiskt lönsamma att bryta. I Sverige förekommer uran i många områden, såväl i urberg som i yngre bergarter. Mineraliseringar med uran har iakttagits i bl.a. Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands, Skåne och Östergötlands län samt på Öland, i Västergötland och i

Närke. I Ranstad vid Billingen i Västergötland utvanns totalt ca 200 ton naturligt uran vid provbrytning under perioden 1965–1969.

Tillstånd för att påbörja en verksamhet i syfte att utvinna uran lämnas i mark- och miljödomstolen och regleras i miljöbalken. Vid tillståndsprövning av uranutvinning, prövar regeringen verksamhetens tillåtlighet. Regeringen får bara tillåta uranutvinningen om kommunfullmäktige tillstyrkt det. Den berörda kommunen har alltså vetorätt i fråga om uranutvinning.

Uranutvinning utgör dessutom en kärnteknisk verksamhet som är tillståndspliktig enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet (kärntekniklagen).

I minerallagen (1991:45) finns bestämmelser om undersökning (prospektering) och bearbetning (utvinning och tillgodogörande) av vissa mineral, bland annat uran. För att prospektera efter uran krävs undersökningstillstånd enligt minerallagen.

Uran används ofta som ledmineral vid prospektering efter andra mineral, bl.a. efter sådana mineral som är nödvändiga för att utveckla grön energi, ny miljöteknik eller miljöinnovationer. I Sverige är exempelvis de metaller som krävs för batteritillverkning och förnybar energi såsom vindkraftverk ofta associerade till bergarter som kan lokaliseras med hjälp av uran som indikatormetall. Prospektören kan ansöka om bearbetningskoncession om en fyndighet påträffats. Bearbetningskoncessionen ger verksamhetsutövaren företräde framför andra verksamhetsutövare att utvinna och tillgodogöra sig de mineral som omfattas av koncessionen. Det finns ingen gällande koncession för uran i Sverige.

Närmare om uppdraget

I Energiöverenskommelsen har regeringspartierna tillsammans med Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna satt som mål att 100 procent av elproduktionen ska vara förnybar år 2040. Med hänsyn till denna målsättning och att uran inte är en förnybar energikälla, är det också rimligt att svenska fyndigheter av uran inte utvinns och att kärnkraft som energikälla fasas ut.

Regeringen uppdrar därför åt Naturvårdsverket att utreda hur ett förbud mot utvinning av uran i Sverige bör utformas. Naturvårdsverket ska även utreda konsekvenserna av ett eventuellt förbud mot prospektering av uran med

hänsyn till att uran används som ledmineral vid prospektering efter andra mineral. Frågan om ett eventuellt förbud mot prospektering av uran påverkar försörjningen av andra högteknologiska metaller och därmed omställningen till ett förnybart energisystem ska särskilt belysas.

Naturvårdsverket ska vid genomförandet av uppdraget tillvarata sakkunskap inom Strålsäkerhetsmyndighetens och Sveriges geologiska undersöknings (SGU) ansvarsområden och uppdraget ska genomföras i nära dialog med de båda myndigheterna. Naturvårdsverket ska i möjligaste mån beakta de synpunkter som myndigheterna framför. Om Naturvårdsverket i någon del inte anser det möjligt att tillgodose synpunkter ska skälen för detta redovisas särskilt.

SGU ska även bistå Naturvårdsverket med en översiktlig redogörelse för förekomsten av uran i Sverige och omfattningen av pågående undersökningsarbeten i fråga om uran.

Med hänsyn till att uran i varierande halter är allmänt förekommande i berggrunden, bör Naturvårdsverket utreda och ta ställning till om det behövs särskilda bestämmelser avseende när uran skulle kunna utvinnas som biprodukt vid utvinning av andra mineral.

I uppdraget ligger även att lämna författningsförslag och en konsekvensutredning som ska utformas i enlighet med 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

På regeringens vägnar

Karolina Skog

Staffan Löwhagen

Kopia till

Justitiedepartementet
Näringsdepartementet
Strålsäkerhetsmyndigheten
Sveriges geologiska undersökning